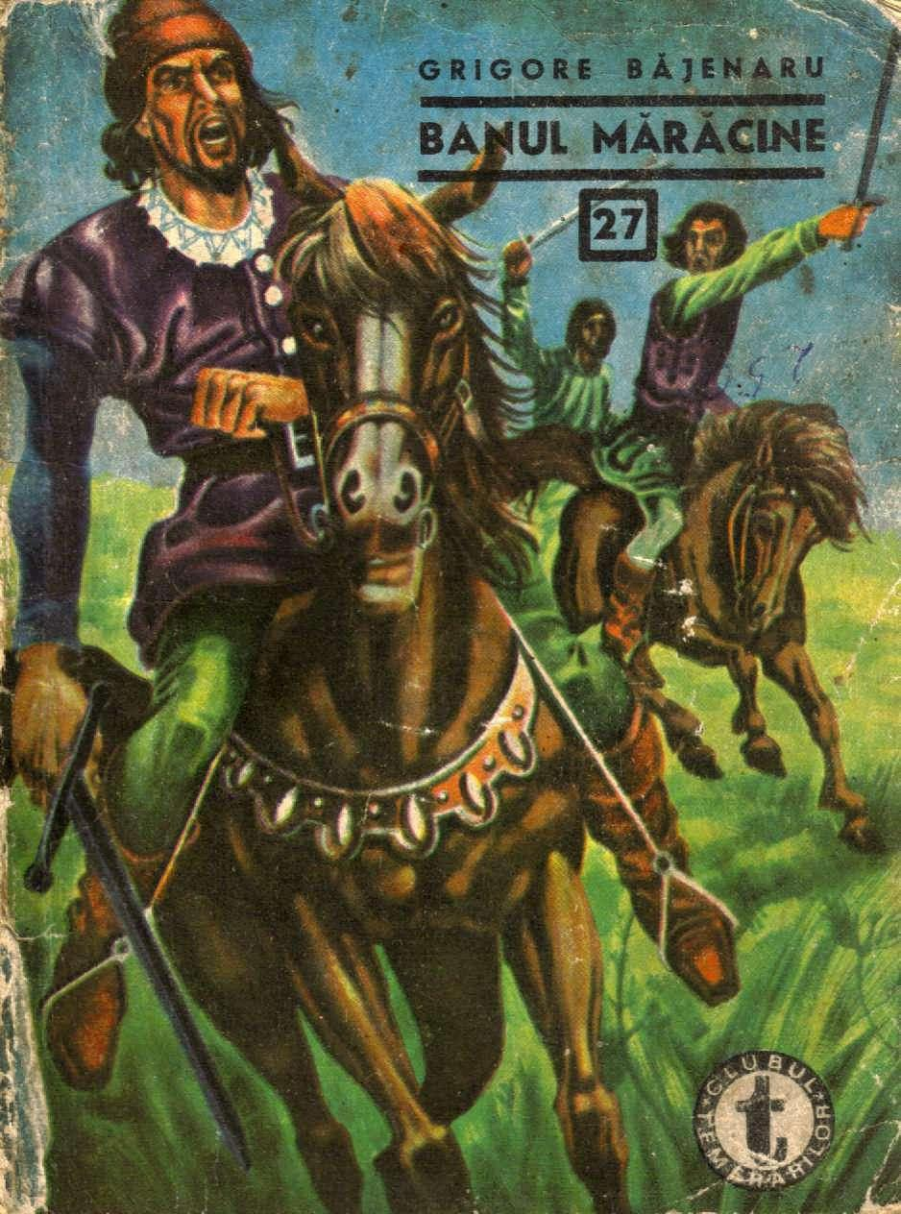

GRIGORE BĂJENARU

BANUL MĂRĂCINE

27

ingur Căci
ct-ix)

GRIGORE BĂJENARU

Ungur
Comel

BANUL MĂRĂCINE

BANUL MĂRĂCINE

BANUL MĂRĂCINE

BANUL MĂRĂCINE

BANUL MĂRĂCINE

BANUL MĂRĂCINE

BANUL MĂRĂCINE

I

EDITURA TINERETULUI

Coperta de ALBIN STANESCU

Red. responsabil : IORDANA URECHE
Tehnoredactor : GABRIELA ILIOPOLOS

Dat la cules 09.12.1966. Bun de tipar
01.03.1967. Apărut 1967, Comanda nr. 7611.
Tiraj 80 140. Hârtie ziar sul de 50 g/m²
700×1000/32. Coli editoriale 2,26. Coli de
tipar 2. A. T. 12 807. C. Z. pentru bi-
bliotecele mici 8 R-93.

Tiparul executat sub comanda nr. 70 013
la Combinatul Poligrafic „Casa Științei”,
Str. Piața Științei Nr. 1 — București
Republica Socialistă România

MOTTO :

«În timpul regelui Franciei, Philippe de Valois, strămoșul poetului francez Ronsar (banul Mărăcine) s-a dus din România la Paris, ca s-ajute regelui în lupta sa cu englezii. Remîind apoi în Franția și rudîindu-se cu cele mai nobile familii, el și-a schimbat numele de Mărăcină, în Ronsar, de la cuvîntul francez „ronce“, care însemnează „mărăcine“»

(Vasile Alecsandri, „Banul Mărăcină“.)

PROLOG

În care ni se arată că nu întotdeauna începutul se potrivește cu sfîrșitul și că bunăcuviința și dreapta judecată fac mai mult decît îngîmfarea și obrăznicia.

În noaptea aceea de octombrie a anului 1330, orașul Curtea de Argeș, cetatea de scaun a Țării Românești, se pregătea de odihnă sub un vînt subțire, care abătuse asupra locurilor o ploicică măruntă și deasă. Frig nu era, căci toamna nu-și arătase încă puterea în acel an, dar călărețul, care gonea cu sîrg spre palatul domnesc, părea înfrigurat și își strîngea mereu bunda de postav albastru la piept. Calul mărunt, dar bine legat și puternic, era istovit de goană. Din cînd în cînd, își scutura botul plin de spumă și necheza, întrebîndu-și parcă stăpînul dacă fuga aceasta va mai

ține mult. În sfârșit, în fața lor se înalță deodată, ca o nălucă neașteptată, zidirea măreată a palatului.

Călărețul își struni brusc calul, de-i lăsă zăbala sînge în spuma deasă, și-i înfipse pintenii înstelati în burta înfierbîntată, pe care șiroia nădușeala. Telegarul se ridică năvălind pe picioarele dinapoi și necheză o dată, de răsunară împrejurimile. Cu toate că ferestrele palatului erau luminate la catul de sus, poarta nu se vedea de întunericul des ce se lăsase. Dar călărețul sări jos din scări drept în fața porții. Ochii lui ageri o zăriseră la lumina unui fulger scurt. Cu friul calului în mîna stîngă, pipăise cu dreapta ciocănașul de aramă și acum bătea de mama focului în poartă, de-ai fi zis că toacă la trei mănăstiri deodată. De partea cealaltă, în dreptul intrării, se simți mișcare și se auzi vorbă mormăită de mai multe glasuri. Apoi unul se înalță răgușit :

— Cine e ?

Și graiul tineresc al călărețului răsună limpede în noapte :

— Trimis al banului Radu Mărăcine de la Severin.

Glasul dindărătul porții îi răspunse neprietenos, deschizînd totuși poarta :

— Da'... măria-sa banul nu poți să spui ?

— Iată că nu-mi stă în obicei să-i spun lui tăică-meu măria-sa. Da' deschide-mi, rogu-te, mai degrabă, că-i foc la Severin !

Poarta scîrîii îndelung, spunînd parcă bună seara noului venit. Acesta rosti scurt :

— Du-mă la maria-sa vodă Basarab !

— He-hei, bănișorul Vlad Mărăcine ! se bucură cu mirare straja. Să nu te mai cunosc ! Măi, Predo, du-te cu jupînul la măria-sa !

Vlad Mărăcine porni în rînd cu călăuza și în cîteva clipe se afla în fața stăpînitorului Țării Românești. Era acesta un bărbat înalt, voinic, cu umerii din caleafară de lați, cu un cap puternic și mîndru, cu privirea pătrunzătoare și ageră ca de vultur. Pletele cărunte și scurte nu-i atingeau umerii. Barba și mustățile, iarăși cărunte și mătăsoase.

Era îmbrăcat cu o tunică de catifea verde cum e coaja nucii de toamnă. În picioare avea cizme scurte, roșii, de iuft, căptușite cu blăniță de sobol răsfrîntă peste margini. Vlad Mărăcine nu putu să vadă mai mult dintr-o privire. Strigă :

— Să trăiești, măria-ta ! Și abia avu vreme să se arunce în genunchi, ca să prindă dreapta încărcată de inele grele de aur bătut cu nestemate, pe care i-o întinsese voievodul, și o sărută cu evlavie cuvenită părintelui Țării Românești.

— Ești learcă, bănișorule Vlade ! După semne, veste rea !

— Foc la Severin, măria-ta !

— Ce fel de foc, jupine Vlade ?

— Și pîrjol de flăcări, mărite stăpine, și de sabie. Regele Carol Robert Napolitanul a cotropit Severinul cu oastea ungurească, în frunte cu alde Danciu, Dionisie și alți boieri vicleni fugiți de la mila mării tale la curtea lui.

— Aha, făcu vodă Basarab, micșorîndu-și ochii și scrutînd spre fereastra în care bătea ploaia, de parcă ar fi întrezărit într-acolo un mijloc de a-i veni de hac vrăjmașului. Aha, repetă el. Apoi, îi repezi lui Vlad o întrebare scurtă : Taică-tău ?

— E-n drum spre măria-ta cu știri de taină, aflate prin iscoadele noastre. Trebuie să pice și el, merge mai încet. Dar eu n-am mai avut răbdare... și...

— Bine ai făcut. Nici nu m-așteptam la altceva de la tine. Ți-ai fi dezmințit neamul. Așa-s toți ai noștri : plini de neastîmpăr și vitejie. Apoi zîmbind cu tristețe : Mi-e teamă, Vlade, că a venit prea năpristan vremea să-ți arăți această cea mai de preț însușire a Basarabilor !

— Măria-ta, doară merg pe douăzeci de ani.

— Dacă-i așa, precum spui și dorești, să și începem dară chiar din noaptea asta. Ești obosit tare ?

— Am făcut și popas, măria-ta. Eu nu, calul meu însă...

— Iei altul, îți mai iei și doi oșteni de nădejde... și prea mare lucru n-ai de făcut : dai un ocol cetății pe dinlăuntru, te oprești la boierii din sfat fără vîlvă

și glas mare... și-i poștești deîndată la curte. Deîndată, ne-am înțeles ?

— Acu' în tăria nopții, măria-ta ? ! se miră tînărul. Să nu le fie cu supărare !

— Tu n-ai venit la mine în tăria nopții ? M-am supărat cumva ?

— Măria-ta ești părintele țării !

— Și ei sînt fiii mei și va să mă asculte dar. Parcă ai spus, Vlăde, că e foc la Severin ! Focul nu cată de-i zi sau noapte, ci mistuie ! Hai ! Și nu mă face să mă îndoiesc dacă ți-a sosit vremea au ba !

— Alerg, măria-ta !

Cînd intră banul Radu Mărăcine în cămara de odihnă a domnului îl găsi pe Basarab vodă adîncit în gînduri.

— Te așteptam, cinstite bane și iubite vere, fi grăi vodă, fără să ridice capul. Stai pe această laviță și spune-mi mai multe decît mi-a spus fiul domniei-tale, Vlad.

— Măria-ta, Napolitanul e în drum spre Curtea de Argeș cu oștire mare, avînd drept călăuze și sfetnici în de-aproape pe boierii noștri fugiți : Danciu al lui Vladislav și Dionisie al lui Nicolae. Acum nu mai e decît unul, că pe Dionisie l-a și lăsat ban la Severin.

— Nu te mîhni, că nu va ține mult și te vei întoarce.

— Știu, măria-ta, și nu de asta mi-e sufletul cătrănit, dar e jale și pîrjol în toată Țara Oltului. Că oamenii, după porunca dintotdeauna a măriei-tale și după obiceiul pămîntului, au făcut pustiul înaintea vrăjmașilor. Așa că-s turbați că n-au hrana la care se așteptau.

— Prea bine, bane ! Apoi ?

— Acu', după ce au luat Banatul de Severin, ar vrea Carol Robert să-l pună în locul măriei-tale pe Toma, voievodul Ardealului, care-l însoțește. E foc făcut regele că n-ai voit să-i mai plătești tribut !

Basarab vodă dădu din cap cu tristețe și spuse oftînd :

— Știam, bane, că Toma și Dionisie îi sînt sfetnici. A uitat Napolitanul de vremea cînd îl trimitea pe magistrul Martin la mine cu solii de-mi cerea să-l ajut cu aur și cîte altele. A uitat și că papa Ioan al XX-lea nu mai găsea cuvinte de laudă pentru mine !

— Nouăzeci și nouă de binefaceri lesne se uită, măria-ta, iar răul de-o singură dată nicicînd ! răspunse banul Radu Mărăcine cu mîhnire. Și-acu', luminate stăpîne ? întrebă el.

— Mai adastă puțin, bane ! Am trimis după boierii din sfat. În noaptea asta vom hotărî ce avem de făcut. Și vom căta să fie cît mai bine pentru țară.

Oastea regelui Carol Robert al Ungariei înainta cu greu spre cetatea de scaun, Curtea de Argeș. Totul în calea vrăjmașului era pustiit, și vestita bogăție a toamnei din Țara Românească nu se vedea nicăieri. Vița de vie nu-și păstrase decît frunza și cîrceii, rodul ei pierise ca prin farmec peste noapte. Iar perii, merii, prunii și gutuii nu-și arătau străinilor porniți pe jaf decît crăcile goale. Prin nuci abia dacă mai zăreai ici-colo, uitată, cîte o nucă verde cu coaja plesnită și cu o cioară lîngă ea, gata s-o-nhațe și pe aceasta. Grădinile de zarzavat erau părăginite cu totul. Vitele și păsările parcă fuseseră stinse de o molimă grozavă. Și în toate ținuturile nu întîlneai țipenie de om. Doar cîte un cîine bătrîn și rătăcit, care nu-și putuse urma stăpînul. Foamea cea mare începuse să se facă simțită, căci merindele luate de către vrăjmași din țara lor începuseră să scadă. Dacă la început avuseseră de-ale mîncării ca să se îndestuleze, acum nici fir de făină, cît să ciugulească o vrăbiuță, nu se mai zărea. Regele Carol Robert își îmbărbăta oștenii, spunîndu-le că în curînd vor fi la Cetatea de Argeș, unde vor găsi de toate din belșug, fără să mai pună la socoteală prăzile bogate ce le vor lua de acolo. Dar iată că la începutul lui noiembrie, pe cînd oastea ungurească tăbărîse într-o vale de pe cursul Argeșului și se odihnea, îndestulîndu-se cu apă, buciumașii vestiră soli. Și de-ndată fură aduși în fața maiestății sale trei oșteni români, solii lui Ba-

sarab vodă al Țării Românești, boierii Mărăcine, Pirvu și Vancea. Aceștia făcură plecăciunea cuvenită în fața regelui Carol Robert, apoi Radu Mărăcine grăi cu fruntea sus :

— Maiestate, am fost trimiși de preacinstitul și luminatul gospodar al Țării Românești, măria-sa Basarab vodă, cu solie de pace.

— Ce spun, boier Danciule, bărboșii ăștia ? întrebă regele cu dispreț pe boierul român trădător, care-l însoțea drept sfetnic și călăuză.

— Că Basarab vodă cere pace, maiestate !

— Ha, ha, ha, rise Carol Robert, mă așteptam la asta. Și în ce fel ?

Atunci banul Mărăcine grăi :

— Măritul Basarab vodă prea bine știe că un război crâncen mai rău ne va păgubi țara decât dacă vom da de bunăvoie pentru păstrarea păcii. Vă lasă deci Banatul Severinului, vă plătește tributul cuvenit ; apoi vă mai dă, drept despăgubire, șapte mii de mărci de argint și, peste acestea, unul din fiii măriei-sale va sta, drept mărturie de credință, la curtea măfestății voastre pe socoteala domnului nostru.

— Atît ? Numai atît ? se încruntă, rînjind batjocoritor, după cum fi era obiceiul, regele.

— Ba nu a spus numai atît măritul Basarab vodă !

— Dar ce-a mai spus ?

— A mai spus că de cădeți la pace, un pas să nu mai mergeți înainte, ci să faceți calea-ntoarsă tot pe

unde ați venit pînă aci. Și de veți face altfel cumva, nu veți putea înlătura cu nici un chip primejdia ce vă paște. Așa să știți !

— Obrăznicie și îngîmfare valahă ! se semeți Carol Robert, strîmbîndu-și buzele într-un rînjet înfiorător. Îmi cere pace pentru că-i e frică de puterea mea !

— Lui Basarab vodă nu i-a fost frică de nimeni niciodată, și cu atît mai puțin de maiestatea voastră, răspunse banul Mărăcine, cu greu stăpînindu-și mînia ce-l cuprinsese și gata să-și tragă spada din teacă.

Și-atunci regele Carol Robert al Ungariei rosti cuvinte, ce cu greu le venea solilor să creadă că ies din gura unui stăpînitor de popoare :

— Spuneți-i lui Basarab că nu primesc nimic din toate acestea, că el e păstorul oilor mele și că am să-l scot de barbă din bîrlogul unde s-a ascuns !

La un semn al banului Mărăcine, ceilalți doi boieri se aruncară deodată pe cai. Iar banul strigă înainte de a porni :

— Te-așteptăm la bîrlog, maiestate, dar teamă mi-e, cînd o mormăi numai o dată ursul cel bătrîn, c-o să-ți uzi straietele de spaimă !

Și cei trei boieri valahi se repeziră printre oștenii uimiți, ca duși de tăria unei furtuni prietene, înainte de a avea timp Danciu să-i tălmăcească regelui cam ce vorbe îndrăznise boierul cel bărbos să-i arunce. Cînd Napolitanul înțelese bătaia de joc a solului, era

prea târziu. Cei trei călăreți se mistuiseră în desigur de nepătruns al codrului.

Și în noaptea aceea chiar începură să licărească pe dealuri flăcări roșii-albastre, ce parcă se înălțau și scădeau ca niște limbi uriașe ale unor balauri din povești. Se dădea sfară în țară de primejdie. Seul aprins sfirîia înălțîndu-se în văzduh în trimbe alburii de fum, umplînd văile și dealurile, munții și cîmpiile de un miros pătrunzător și înecăcios. Focurile parcă se aprindeau unul de la altul și, în aceeași noapte, dacă cineva ar fi putut privi din înălțimea cerului Țara Românească ar fi zis că bolta înstelată se oglindește într-un lac uriaș. Și de a doua zi chiar drumurile ce duceau spre Curtea de Argeș începură să geamă de mulțime de care cu merinde, călăreți și pedestrași ce se grăbeau să ajungă la cetatea de scaun a țării. Toți răspundeau cu dragoste și fără codire la chemarea lui Basarab vodă, pe care îl iubeau ca pe un adevărat și bun părinte. Căci și domnul, care se sprijinea pe norodul cinstit, îi înlăturase pe boierii fățarnici și vinzători și își alesese alții dintre vitejii ce-l ajutaseră în războaiele purtate cu destoinicie fără seamăn împotriva vrăjmașilor cotropitori ai țării.

Începutul lui noiembrie l-a găsit pe regele Carol Robert Napolitanul și pe ostașii săi încovoiați de o foame năprasnică, dînd tircoale cetății de Argeș, fără

să poată cu nici un chip pătrunde într-însa. De Basarab vodă și ai săi nici pomeneală nicăieri. Parcă intraseră în pământ cu toții. Și dacă frunzele copacilor din munți n-ar fi tremurat, foșnind ușor la suflarea vântului de toamnă, ai fi zis că locurile sînt lovite de moarte de-a binelea. În dimineața zilei de joi, 8 noiembrie, al lui 1330, semețul rege, înfigindu-și cu furie unghiile în palme și scrișnindu-și dinții de să-i sfarme, își chemă sfetnicii : Toma voievodul Ardealului, care se și văzuse domnul Țării Românești, pe Danciu, boierul fugar și vînzător, pe magistrul Martin, omul său de încredere, precum și pe bătrînul magistru Andrei, purtătorul mării pecetii a maiestății-sale, și le grăi :

— Nevrednicul Basarab e de negăsit. Ca un lotru fricos se ascunde dinaintea noastră împreună cu ai lui. S-ar putea ca vremea rea să ne prindă în țară străină. Lipsa de hrană ne chinuie pe toți și ne silește puterile din zi în zi mai mult. Socot că a sosit timpul să părăsim aceste locuri blestemate.

Bucuroși, sfetnicii mormăiră :

— Cu adîncă înțelepciune ați socotit, maiestatea voastră !

Grăbit ca niciodată, Carol Robert aruncă întrebarea, pe care demult o frămînta :

— De aci, de la Curtea de Argeș, ce drum e mai aproape de noi prin munți ? Domnia-ta, boier Danciule, trebuie să știi !

Danțiu rămase câteva clipe pe gânduri, spre a cum-
păni bine răspunsul cuvenit și grăi rar :

— Mărite stăpîne, eu drumul peste munți nu-l
știu, bănuiesc însă că trebuie, de bună seamă, să fie
o trecătoare către izvorul Argeșului ; doar păstorii
vin dinspre munți și se duc în Ardeal mereu singuri
sau cu oile.

Și nici nu apucase Danțiu să sfârșească bine vorba,
că dinspre lunca Argeșului se auziră icnete de plîns
și în fața oștirii se iviră doi flăcăi cu sarici mițoase
pe ei, căciuli brumării și opinci. Pe față le curgeau
șiroaie de lacrimi de-ți făceau mai mare mila.

— Primii oameni din țară pe care-i văd după atîta
vreme ! se miră Carol Robert. Cheamă-i, te rog, în-
coace, boier Danțule, și fă-le întrebare ! Ce e cu ei ?

— Hei, flăcăiași, ce-i cu voi ? le strigă boierul
Danțiu.

Flăcăii tresăriră, priviră speriați la această mulțime
nemăsurată de oșteni și se opriră, ștergîndu-și la-
crimile.

— Ne ducem la vale să ne cătăm stăpîn, că nu mai
avem nimic ! abia slozni unul.

— Cum așa, nu mai aveți nimic ? Ce vrea să as-
cundă această vorbă.

— Iacă bine, măria-ta, răspunse celălalt flăcău.
Dacă ne-a luat tot, se cheamă că nu mai avem nimic !

— Vorbește lămurit, măi băiete, cine și ce v-a
luat ? !

— Am avut și noi, măria-voastră, o turmă de mioare. rămasă de la tata, Dumnezeu să-l ierte, c-a murit astă-vară în bătălia cu sîrbii de la Velbujd.

— Ei și ?

— Și ne-a luat toate oițele, ba și măgarul, și cîinii, măria-voastră ! Și aici flăcăul izbucni într-un plîns amarnic, de nestăpînit. Ni le-a luat Basarab vodă, nu l-ar mai răbda Dumnezeu și Maica Domnului !

Văzîndu-l nerăbdător pe rege să afle ce vorbește cu cei doi flăcăi, Danciu îi tălmăci spusele acestora, iar Carol Robert grăi repezit :

— Întrebă-i dacă știu cumva să ne scoată mai repede în Ardeal.

Dar la întrebarea lui Danciu, păstorașii ridicară din umeri că nu știu.

— Cum se poate ? se oțări boierul român. Voi, care umblați cu oile pe toate coclaurile ? De ce mințiți ?

Și, mîniat peste fire, Danciu trase spada, îndreptîndu-și calul spre ei.

— Știm, măria-ta, știm ! scînci unul, dar n-avem vreme să v-arătăm, că trebuie să mergem de vale după stăpîn.

— Măria-ta, îndrăzni celălalt flăcău, dacă v-arătăm drumul ne luați și pe noi în Ardeal, că ne-am saturat de Țara Românească ca de mere pădurețe ?

Danciu îi tălmăci regelui ce vorbise cu păstorii și Carol Robert încuviință :

— Cu atît mai bine ! Asta e o dovadă că au să ne ducă pe un drum bun, care să le fie și lor ușor. Și, dacă vor să vină cu noi de bunăvoie, înseamnă că n-au de gînd să ne înșele. Înainte deci după cei doi păstori ! Fără voia lor îi avem în ochi tot timpul. Dați poruncă de plecare !

Și flăcăiașii făcură calea-ntoarsă, începînd urcușul cu boierul Danciu și încă vreo trei călăreți după ei. Iar oastea ungurească, oameni și cai, începură să se miște după șerpuirile drumului de munte, întocmai unui balaur uriaș, ce nu-și găsește astîmpărul, părăsind Curtea de Argeș și strecurîndu-se în adîncimea innegurată a codrului.

În vremea aceasta, Basarab vodă se pregătea să-și primească vrăjmașii așa cum se cuvenea unei oștiri atît de mari, avînd în fruntea ei pe faimosul rege Carol Robert, pe Toma, voievodul Ardealului, și pe atîția nobili și clerici de frunte ai Ungariei. Drumul, prin care aceștia trebuiau să treacă din Țara Românească în Ardeal, era unul singur, la Posada, și acesta îngust, cum cu greu se poate închipui. Era o adevărată strîmtoare, mărginită de stînci înalte și prăpăstioase, cu neputință a fi urcate de cineva. Aici se afla Basarab vodă cu oștenii săi încă din zorii zilei de miercuri, 6 noiembrie, 1330. Ai fi zis că e o mulțime nenumărată de zidari, dulgheri și arhitecți, care lucrează cu sîrg și neostoită rîvnă la ridicarea unei

mărește cetăți. Dar toți oștenii lucrau aici după porunca celui mai mare și mai destoinic lucrător dintre ei : Basarab vodă, laolaltă cu boierii cei mari, în frunte cu banul Radu Mărăcine și cot la cot cu oștenii de gloată. Iar glasul voievodului se auzea răspicat și puternic, cald și armonios, ca sunetul unui clopot viu, plin de prietenie și îndemn :

— Aci, feții mei, săpați șanțul mai adânc și acoperiți-l cu crengi și frunze cu dibăcie ! Dincoace prăvăliți stînci și pietroaie ! Să mai strîmțăm puțin locul, că se pare că-i cam lărguț. Așa ! Voi, cei de pe creste, mînați ferăstraiele mai repede oleacă. Să fiți cu băgare de seamă să nu tăiați copacul de tot. Să se țină numai în coajă. Și-acum, cîțiva dintre voi, mai tineri și mai ageri, tu, Neculăiță, și tu, bănișorul Vlad, haideți cu mine în susul muntelui, de-a lungul trecătorii, ca să meșterim ceva și la ieșirea din strîmtoare înspre Ardeal. Că de va izbuti să se strecoare vreunul pe acolo, va să-mi rad barba, ca să nu aibă de ce mă scoate regele Carol Robert din bîrlogul meu, precum în gura mare s-a lăudat !

Un hohot de ris se auzi din partea oștenilor porniți după vodă, care suia mai abîtit ca un flăcău de douăzeci și cinci de ani.

Seara se lăsase parcă mai grăbită de cum se așteptau românii. Frigul începuse să se facă simțit acum, noaptea. La adăpostul cîtorva focuri mici, po-

tolite și aprinse în dosul stîncilor, ca să fie ferite vederii oricui, stăteau oștenii de taină, depănîndu-și amintiri și povestind întîmplări de demult. Pe două buturugi proaspăt retezate ședeau, înconjurați de boierii și de oștenii rezemați în spade, Basarab vodă și banul Mărăcine, cel mai mare boier în rang după domn, el însuși stăpînind, ca și un voievod, întreg ținutul Olteniei. Ultimul își continuă rugămintea către vodă, care părea cam îndărătnic :

— Măria-ta, nu-l poți lipsi pe fiul meu Vlad de această mare cinste. L-ai văzut ce poate și că-i tare de vînă. Chiar măria-ta i-ai spus că te-a ajutat la întărituri ca nimeni altul.

Aci se auzi și glasul lui Nicolae-Alexandru vodă, fiul lui Basarab :

— Măria-ta și preaiubitul meu părinte, cer iertare și îngăduință că mă rog și eu pentru vărul Vlad. Aceasta ar fi cea dintîi a sa luptă. Va fi o luptă mare. De ce să nu-și lege și el numele de ea ?

Atunci se așternu o liniște neașteptată. Nu se mai auzeau decît freamătul frunzelor, cîntecul pătrunzător al păsărilor de noapte ale codrului și răsuflarea suierată a oștenilor. Bine știa toată suflarea românească despre vodă Basarab că mai mult ca orice pe lume ținea la acest fiu al său, Nicolae-Alexandru, care-i semăna întrutotul, și mai vîrtos la vitejie. Și cum vodă mai stătea în cumpănă parcă, Nicolae-Alexandru rosti mai departe :

— Vom veghea asupra lui și-l vom ocroti ca pe un frate. Iată, printre noi se află și bunul său frate de lapte Răduțu și vestitul pentru marea sa putere, cum alta nu se mai știe, neica Miroslav, zis și Măciucă, preacredinciosul slujitor și prieten al Mărăcinilor. Și-apoi, dacă noi, toți feciorii măriei-tale, luăm parte la luptă, el de ce n-ar lua ?

— Vezi că mi se pare prea crud pentru această grea încercare, Alexandre !

— Cu doi-trei ani mai mic decât noi, măria-ta ! Nu vezi că i-a mijit și mustața ?

Aci vodă, neputîndu-și stăpîni rîsul, spuse :

— Dar oare cu mustața se va bate el, Alexandre ? Dacă-l luați sub ocrotirea voastră precum ai spus, fie ! încuviință domnul.

Și-atunci, pentru întîia dată, boierii țării și oștenii văzură ce nu mai văzuseră nicicînd pînă atunci : amîndouă mîinile lui vodă sărutate în aceeași clipită de către cei doi tineri căzuți în genunchi în fața măriei-sale. Cu sufletul înfiorat de o dulce bucurie, Basarab vodă își cuprinse oștenii într-o privire de părintească dragoste și le grăi molcom :

— Iubiții mei oșteni, fiți gata ! Dușmanul se va arăta în curînd. El ne-a cătat pe noi și ne-a încălcat moșia cu mare zgomot și sodom de oaste. Să-i dăm dară răspunsul ce i se cuvine la o asemenea faptă mirșavă ! Noi bine știm cu toții, dragii mei, că strămoșii noștri n-au cătat pricini de ceartă nimănuia

niciodată. Și nici n-au încălcat țara nimănui. Intotdeauna ei și-au apărat această țărișoară, întru atîta rîvnită, cu aleasă viteză, dîndu-și viața pentru ea. Să arătăm încă o dată tuturor, feții mei, că Țara Românească nu poate fi supusă și umilită atîta vreme cît pămîntul ei blagoslovit va naște fii care s-o apere ! Vă doresc izbîndă, copiii mei !

Un „urrrraaaa“ izbucni din mii de piepturi cu atîta putere, de clocotiră văile, arătînd că vorbele domnului au găsit adînc răsunset în inimile lor viteze.

Pe culmea semeață a stîncilor ce străjuiau strîmtoarea de la Posada ca pe niște metereze, oștenii lui Basarab, plini de nerăbdare și înfrigurați, abia de mai aveau putere să aștepte oastea vrăjmașă ce se mișca cu încetineală de melc. Și iată că dinaintea oștirii lui Carol Robert se înălțară deodată munții, prin care era tăiată strîmtoarea pe unde trebuiau să treacă.

— Cum, pe aici ? se miră regele, nevenindu-i să creadă.

— Pesemne că alt loc mai bun de trecere nu e pe aproape, maiestate, răspunse Danciu. Văd că cei doi flăcăi au și apucat-o voincește printre peretii stîncilor. Să ne grăbim, luminate stăpine, să nu ne apuce întunericul pe cale, că ne va fi mai greu !

— Să mergem dară, că n-avem încotro ! încuviință regele.

Îndată mulțimea de ostași porni înghesuită, înaintînd cu greu, dar cu bucuria că va ajunge, în sfîrșit, la limanul dorit. Și, în scurtă vreme, întreaga strîmtoare fu cuprinsă de oșteni. Cînd se uitau în sus zăreau cerul ca pe o funie lungă și albastră, întocmai unui rîu în nemișcare. Dar cînd oastea ajunsese la locul unde se sfîrșea strîmtoarea, cei doi flăcăi de călăuză parcă intrară în pămînt. Îngroziiți, oștenii unguri văzură ridicată înaintea lor o puternică întăritură de stînci și trunchiuri de copaci, peste care cu greu s-ar fi putut cățăra o capră sălbatică, necum un om ; iar în dreapta și-n stînga erau strînși de pereții munților dreپți sau încovoiați ca burta unei uriașe corăbii, cu neputință de a te urca pe ei.

Cînd cei din urmă vrăjmași pătrunseră în strîmtoare, deodată se iviră, ca din pămînt, românii care făcură zid de oameni, de nu mai putea unul măcar să dea înapoi. O spaimă cumplită străbătu în aceeași clipă întreaga oștire. Căutînd o scăpare neașteptată, oamenii își ridicară privirile spre cer, dar nu zăriră altceva decît crestele prăpastiei, înșesate de români în cămăși de in sau în șarici miștoase, cu arcurile întinse, gata să le slobodă. De sus, oamenii din fundul genunii se vedeau ca niște copii. Arcașii stăteau încordați ei înșiși, nu numai arcurile lor, fiecare avîndu-și ținta lui și așteptînd porunca domnului cu abia stăpînită răbdare. Și deodată se auzi un glas gros și puternic, asemenea unui clopot :

— Acumaaa... săgetați !

Din sute de arcuri țîsniră sute de săgeți, ce se repeziră în vale ca niște lungi rîndunici fermecate. Și, în clipa următoare, se auziră vaietele prelungi ale celor răniți. Ca la o poruncă neauzită, arcașii se traseră îndată un pas înapoi, potrivindu-și alte săgeți ; iar locul lor îl luară cu o iuteală nemaipomenită oșteni care se aplecară de șale așteptînd. Din nou glasul cel gros se auzi din spatele lor :

— Acumaaa... prăvăliți !

Și-atunci de pe ~~crăstele~~ ascuțite ale Posadei se prăbușiră la vale, **asupra celor prinși între pereții stîncilor**, bolovani de piatră spartă și trunchiuri de copaci, care veniră cu un vuiet îngrozitor nemai-auzit pînă atunci de urechea omenească și care te înfiora pînă în măduva oaselor. Cei ce lucrau la stînci și copaci se traseră ei de astă dată înapoi, lăsînd din nou locul arcașilor, care abătură cu aceeași sete o nouă ploaie de săgeți asupra vrăjmașilor. Era în dimineata zilei de 9 noiembrie a anului de pomină 1330. Oștenii unguri cădeau ca secerați în dreapta și în stînga, morți sau răniți de moarte. Valea vuia de vaietele ce se înălțau către peticul de cer albastru, ce abia se mai zărea, sfîrtecat de mulțimea săgeților, care nu conteneau decît ca să facă loc sfărîmăturilor de stîncă și trunchiurilor de copaci. Regele Carol Robert își pierduse cu desăvîrșire stăpînirea de sine. Descălecînd, abia avu vreme să intre într-o văgăună a muntelui cu cîțiva nobili din suita sa.

— Ce facem, maiestate ? întrebă magistrul Martin. Românii ne prăpădesc !

— Am fost luați pe nepregătite. Cine se aștepta la această groaznică întâmplare ? Abia acum îmi dau seama că cei doi păstori au fost iscoadele lui Basarab... și că am fost atrași atât de ușor în această capcană, de unde nu știu cum vom putea ieși.

— Dar pînă atunci, mărite rege ?

— Să înceapă lupta și ai noștri ! Să se ascundă cum pot, pe unde pot și să tragă în sus cu arcurile orbește, care cum va putea. Și-apoi om vedea ce-o mai fi !

Dar, fără să le fi spus regele lor, ungurii se reculeseră, își căutară locuri de adăpost și, îndreptîndu-și arcurile spre marginile prăpastiei, dădură drumul la stocuri de săgeți. Neașteptîndu-se la vreun răspuns din partea vrăjmașilor, căzură și din partea românilor mulți dintre aceia ce tocmai prăvăleau copaci și stînci. Atunci bănișorul Vlad Mărăcine, ce se avîntase în luptă cu o nemaipomenită îndrăzneală pentru vîrsta lui, strigă :

— Toți la pămînt ! Nu mai trageți decît din dosul stîncilor ! Să nu se mai arate nimeni pe creste !

Oamenii îl ascultară și săgețile abătute din nou de către unguri asupra crestelor se loviră de piatră sau se infipseră în copacii ce străjuiau înălțimile. Lupta nu conținu pînă în amurg. Inserarea aduse puțină liniște în cele două tabere. Cei de jos își strîn-

geau morții și răniții, care-și înăbușeau gemetele de durere, temîndu-se să nu atragă asupra lor noi primejdii. La mîncare nimeni nu se mai gîndea în această nenorocită împrejurare ; dar setea începuse să-i chinuie mai cu seamă pe cei răniți. Norocul le surise acestora, căci în spatele unei stînci, unde s-ar fi așteptat mai puțin, prinseră susurul unui izvorăș și strînseră apă în coifuri. Băură și își spălară rănile, potolindu-și durerile pentru cîteva clipe. A doua și a treia zi lupta se desfășură la fel ca și în cea dintîi zi : săgețile plouau și dintr-o parte și dintr-alta, morții și răniții se înmulțeau și nimeni nu știa cum avea să se sfîrșească bătălia.

În noaptea de 11 noiembrie, în cortul său așezat într-un luminiș, la adăpostul unor brazi falnici, Basarab își chemase la sfat boierii de credință. Printre aceștia erau cei trei care fuseseră trimiși în solie la regele Carol Robert. Mai ținuse măria-sa ca la această adunare de taină să fie față, în afară de feciorii săi, și bănișorul Vlad Mărăcine, care-i plăcuse foarte voievodului pentru îndrăzneala și agerimea lui. Fără să-și piardă vremea, învăluindu-și gîndurile în vorbe alese, Basarab vodă grăi :

— Bănuiesc, boieri dumneavoastră, că la sfîrșitul acestei cea de-a treia zi de aprigă luptă, vă întrebați, pe bună dreptate : „Ce mai așteptăm de nu ne aruncăm asupra lor, ca să sfîrșim odată bătălia ?“

— Cam așa, măria-ta ? ! mormăiră boierii în bărbi.
— Iată care e gândul meu ! Au să ne cadă în mînă Carol Robert, au să înalțe steag alb de pace. Aceasta aștept eu !

— Dar dacă n-o fi nici una, nici cealaltă, măria-ta, atunci ce facem ? îndrăzni banul Radu Mărăcine.

— Înțeleaptă întrebare ai pus, bane ! grăi vodă zîmbind. Să nu crezi domnia-ta că nu m-am gîndit și la asta ! Voiesc a ști degrabă ce gînduri îi frămîntă pe cotropitorii noștri, ca apoi să știu ce să facem noi. Pentru aceasta însă mi-ar trebui un om de nădejde care să pătrundă în tabăra lor. Îl voi găsi oare ?

Și-atunci, ca împins de un arc nevăzut, țîșni în sus bănișorul Vlad Mărăcine, care strigă :

— Pesemne că ai uitat de mine, măria-ta !

— Nu te-aș fi vrut pentru această treabă tocmai pe tine... singur !

— Păi nu va fi singur, doamne ! sări bătrînul Mărăcine. De lîngă el nu lipsesc niciodată cei doi tovarăși ai lui : Răduțu, frate-său de lapte, și uriașul Măciucă.

— Voinicul acela ce prăvălea stînci și copaci ca ni-meni altul ? Ei bine, atunci încuviință vodă, să nu pier-dem vremea dară. Să vină și cei doi, să stăm de vorbă asupra celor ce le au de făcut în această noapte chiar !

În tabăra vrăjmașă, dacă se mai putea numi tabără aceea mulțime de ostași ce păreau trestii bătute de

vîntul deznădejdiei și al morții, domnea cea mai mare groază și zăpăceală ce se putea închipui. Nimeni nu putea să scape din această capcană groaznică în care căzuseră. Dacă vreunul încerca să se aburce pe perețele stîncii, zgîriind cu unghiile și cu pintenii, cădea înapoi numai după doi pași, sleit de vlagă. Era cumplită învălmășeala de cai și de oameni, căzuți laolaltă pe fundul drumului stîncos. Și în aceeași seară chiar, ajungînd la capătul puterii sale de stăpînire, regele, uitîndu-și că trebuie să fie pildă și îndemn pînă în ultima lui clipită, oricît de grea s-ar dovedi aceasta, începu să urle de spaimă și de furie ca un ieșit din minți :

— Scoateți-mă din iadul acesta, căci altfel îmi fac seama în fața voastră ! Boier Danciule, ești în țara domniei-tale, nu cunoști pe aici vreo văgăună de șarpe, vreo vizuină de vulpe, vreo crăpătură în stîncă, pe unde să ne strecurăm ?

Danciu își plecă fruntea cu neputință, îngăimînd doar atît și ridicînd din umeri :

— Maiestate !

— Unde mi-s prepoziții ¹ mei ? Unde-s Mihail și Nicolae ?

— Au pierit, maiestate, de ieri seară !

— Și de ce nu mi-ați spus ? Unde e bătrînul magistru Andrei, purtătorul sigiliului meu ?

¹ Rang superior în administrația bisericească.

— Mărite stăpîne, nu se mai știe nimic de el. A pierit pesemne și dinsul.

— Cu sigiliul regal ?

— Da, maiestate !

— Aaaa, gemu regele, scrișnindu-și dinții, de cre-deai că-i scui pă apoi afară din gură. Aaah, ce mi-a fost dat să văd și să aud, Dumnezeule ! Și strîngîndu-și tîmplele în palme, își clătină capul în dreapta și în stînga, voind parcă să-și alunge durerea ce-l cuprinsese și gîndurile negre ce puseseră stăpînire pe el. Cine m-a pus să vin în această țară, cine ? Și de ce ? Ca să-mi pierd viața ?

Apoi, sărind în sus și îndreptîndu-și trupul, de parcă s-ar fi sculat atunci din somn, grăi șuierat :

— Să vină aci, îndată, toți nobilii care mi-au mai rămas ! Trebuie să luăm o hotărîre, oricare ar fi aceea, căci în această stare nu mai putem trăi !

Noaptea de luni, 11 noiembrie, 1330, venise peste munți senină, dar rece. O liniște ce te înfiora prin netulburata ei măreție căzuse peste locuri, grea. Jumătatea de lună ce stăruia pe întinderile albastre ale cerului revărsa lumină din belșug, ca să vezi nu numai lîngă tine, dar și în depărtări, dacă aveai ochi ageri. Și iată că straja din tabăra românească văzu cu adîncă mirare cum din cortul lui Basarab vodă ies trei oșteni unguri, luînd-o pe o potecă tăinuită ce-i scotea de vale la poalele prăpastiei. Dar abia apucă

să se mire, că o labă păroasă ca de urs îi astupă gura și auzi vorbă românească :

— Porunca lui vodă, neică ! Acu' ne cunoști ?

— Mergeți sănătoși, vere ! Și să veniți la fel, le grăi straja, trăgînd aer cu nesaț în piept.

Pe cărăruia ce ducea la vale cei trei unguri coborau pe sărite mai mult, ajutați de lumina binevoitoare a lunii, nerăbdători să ajungă cit mai repede jos. La jumătatea drumului, cel care părea a fi mai mare peste ceilalți doi, șopti :

— Să ne oprim puțin aci ! Poate găsim un loc mai ferit, pe unde să pătrundem în tabăra vrăjmașă.

— Numai să n-alunecăm și să ne dăm de gol !

— De ce mai avem atunci frînghii cu noi ?

— Apoi pentru domniile-voastre or fi bune la ceva, grăi uriașul ce-i însoțea, dar pe mine cine naiba mă poate ține ?

— Doar n-o să scoți un brad din rădăcini ? Fiți gata ! Și cu multă băgare de seamă la colțurile de stîncă pe care punem piciorul. S-ar putea să ne întoarcem tot pe aici. Dar, pînă atunci, luna a apus.

Și cei trei, legînd funii groase de copaci și stînci, coborîră cu mare grijă coasta prăpăstioasă ce-i ducea în mijlocul taberei ungurești. Aci domnea o liniște de moarte. Oșteanul de strajă din partea aceea, frînt de oboseală, adormise de-a-n-picioarelele, rezemat de un copac și sprijinit în sulite. Deodată asupra lui se

abātu un pumn zdravăn ca o măciucă și se lăsă jos cu un suspin adine.

— Acum e acum ! grăi căpetenia cetei. Tu, frate Măciucă, rămii pe aci pentru orice împrejurare. Dacă s-o ivi vreo primejdie, să aibă cine să ne apere. Măcar că bine ar fi să ne întoarcem tot cum am venit, fără zarvă. Că nu pentru bătălie am venit noi, ci pentru altceva.

— Am înțeles, stăpîne ! Unde m-ai lăsat, acolo ai să mă găsești. Mergeți cu bine !

Și Vlad Mărăcine o apucă tiptil în sus, cu Răduțu după el. Drumul prin mijloc era liber, căci oștenii se trăsese ră la adăpost spre pereții prăpastiei și dormeau istoviți sau gemeau chinuți de răni, fără să le mai pese de ce se întâmpla în jurul lor. Departe, în adîncitura unei stînci din spatele unei perdele, se zărea lumină. „Acolo e ce e“, își zise Vlad. Apoi îi grăi în ungurește lui Răduțu :

— Într-acolo, frate-meu !

Și ușor, de parcă ar fi avut aripi la picioare, în cîteva clipite ajunseră în fața perdelei. De aci se plimba încoace și-ncolo oșteanul de strajă. Mai ușori ca niște pisici se traseră într-o parte și ascuțindu-și urechile ascultară. Vlad își ținea răsufierea și abia se stăpîni să nu țipe, auzind glasul lui Dezideriu, fiul lui Dionisie, cel care rămăsese ban la Severin, grăind către regele Carol Robert :

— Da, maiestate, așa e precum vă spui. Toți au băgat de seamă că românii cată cu orice preț să-l prindă pe maimarele oștirii maghiare, pe maiestatea voastră. Cercetează într-una și pretutindeni locul unde v-ar putea găsi, fie și numai ca să vă rănească !

— Știu, Dezideriule, răspunse regele, dar ce pot face în această îngrozitoare capcană, în care mă aflu de trei zile, fără să mă pot apăra măcar, așa cum îmi cere rangul și vitejia mea ? oftă el. Îmi poate da oare cineva vreun sfat de cum aş putea ieși din acest mare și cel mai greu impas al vieții mele ?

Atunci se auzi vorbind magistrul Martin cu multă hotărîre :

— Să fugiți, maiestate !

— Cum ? strigă regele, prefăcîndu-se jignit. Un Angevin să fugă din fața primejdiei ? !

Magistrul Martin adăugă :

— Da, maiestate, altă scăpare nu văd !

Iar Danciul, zîmbind oarecum cu înțeles ascuns, zise cam în doi peri :

— Da, maiestate, fuga e rușinoasă, dar e sănătoasă ! În împrejurarea nenorocită prin care trecem sfatul acesta este cel mai bun cu putință. Toți cei care au rămas în viață aci, mai devreme sau mai tîrziu, va trebui să fugim într-un fel sau altul. Altminteri pierim de-a surda, ca niște șoareci prinși în capcană.

Regele mai stete o clipă pe gînduri și-apoi spuse :

— Așadar, nobilii mei și sfetnicii mai îndeaproape, atît maghiari, cît și români, îmi dau aceeași povață : să fug ! Nu m-așteptam la aceasta, să vă spun drept !

— He, he, maiestate, grăi iarăși Danciu cu același zîmbet, măcar să găsim locul pe unde, că de fugit fugim noi !

— Oare să fie atît de greu să găsim vreun loc pe unde să ne strecurăm ? întrebă acum cu oarecare grijă regele.

— Maiestate, zise Dezideriu, iată ce m-am gîndit eu că ar fi bine să facem ca să înlesnim cît mai mult fuga maiestății voastre. Știu toți că mîndria mea cea mai mare dintotdeauna a fost...

Dar Vlad Mărăcine nu mai apucă să audă sfîrșitul vorbelor lui Dezideriu, că două veverițe, ce se alun-gau una pe alta, trecînd prin fața lui Răduțu, îl făcură pe acesta să strige :

— Ptiu, fir-ați...

Îndată se făcu mare larmă. Pînza ce acoperea vă-găuna fu dată repede la o parte și cei ce se sfătuiau abia apucară să vadă doi oșteni unguri, fugind cît îi țineau picioarele și apoi mistuindu-se în noapte.

— După ei ! țipă ascuțit regele Carol Robert. Să nu ne scape ! Ce-au căutat aci ? Unde-i straja ?

Cercetînd cu felinarele în dreapta și-n stînga, îl găsiră pe ostașul de strajă legat fedeleș și fără su-flare.

— A, ticăloșii ! strigă înfuriat Carol Robert. Tră-dătorii ! După ei... ! O pungă cu aur aceluia care mi-i va aduce aci !

Se făcu lăună în întreaga tabără, oștenii se treziră somnoroși, căscînd și înjurînd de mama focului, oboșiți de moarte și fără să se sinchisească prea mult de indemnul și făgăduiala maiestății sale.

Doar cîțiva, încă amețiți de somn, se ridicară cu greu și porniră după cei doi fugari. În cîteva clipe însă, ceata urmăritorilor se mări și cei trei oșteni români, înveșmîntați în straie ungurești, se văzură căutați cu înverșunare de peste douăzeci de oameni, gata să-i ciopîrtească.

Sărint din piatră-n piatră, ușori ca niște căpriori de munte, cu o iuțeală pe care nu și-o cunoscuseră pînă atunci, Vlad și Răduțu se-ndreptau gîfîind spre locul unde-l lăsaseră pe Măciucă.

Dar acesta, nicăieri. Și tocmai cînd pierduseră și nădejdea să-l mai găsească și se hotărîseră să-nceapă a se aburca pe stînci la întîmplare, auziră un șuierat de mierloi, ce parcă se rătăcise în noapte :

— Țiurloi, țiurloi ! și deodată, de după un paltin bătrîn se ivi uriașul.

— Măciucă ! strigă bucuros cu sufletul la gură Vlad. Sintem urmăriți... Vin ungurii valvîrtej după noi. Ațin-te... și vezi ce faci, că-n tine ni-e nădejdea. Altmînter, moartea ni s-a tras din pozna asta, să știi !

— Iute ! strigă Măciucă, iute, după stîncă... tu-pilați, cu spada-n mîină... odihniți-vă cîteva clipite... și fiți gata la semnul meu !

Vlad și Răduțu săriră-n spatele stîncii și nimeriră pe-un covor de mușchi moale și mătăsos.

— Aici am să mă-ntorc pe liniște să-i trag un pui de somn, să se ducă vestea ! glumi Vlad Mărăcine.

— Auzi-i c-au sosit ! strigă Măciucă și, înainte de a-i zări la lumina lunii ce scălda valea într-o baie de aur, începu să-și rotească ghioagă pe deasupra capului.

Cei douăzeci de oșteni vrăjmași se opriră în fața desîșului în care se pierduseră cei urmăriți, cînd, ridicîndu-și ochii, zăriră deasupra lor, pe creasta stîncii, la o înălțime de cinci picioare, o arătare mătăhăloasă, parcă desprinsă din basme, ce le-ngheță sin-gele-n vine cu strigătul său, asemenea unui tunet năprasnic :

— Ce vreți, mă ?

Și dîndu-se trei pași înapoi se repezi de pe-nălțime sărind în mijlocul lor și prăbușindu-i la pămînt ca pe niște ciuperci.

Un nou strigăt de mînie ieși din pieptul acestui Sfarmă-Piatră : „Vă mănînc de vii“ și o bătălie cruntă începu cu cei care mai rămăseseră în picioare.

Dar socotindu-l vreun duh rău al pădurii, cei mai mulți o rupseră de fugă înapoi, urlînd îngroziți.

Atîta a fost tot. Cînd Măciucă se-ndreptă de șale, auzi deasupra capului niște rîsete ce nu se mai puteau potoli.

— Halal să-ți fie, neică Măciucă ! desluși el glasul lui Vlad.

— Bine că fuseră ăștia, stăpîne ! începui să rîdă și Măciucă. Îmi mai dezmoțtii nițel oasele, că înțepenisem de tot pe stîncă, așteptîndu-vă !

— Ce face vodă Basarab ? întrebă în șoaptă Vlad Mărăcine pe ostașul ce stătea de strajă în fața cortului domnesc.

— Ce să facă, boierule, se odihnește ! Dar mi-a spus că poți intra la măria-sa la orice ceas din noapte vei veni.

— Atunci, am intrat !

Vlad dete ușor la o parte perdeaua de la intrare și pătrunse încet, cu sfială, cu gîndul că de l-o găsi dormind pe vodă să plece fără a-l mai trezi din somn în miez de noapte.

Dar Basarab vodă nu dormea. Nici măcar nu se odihnea pe pat, ci stătea cu capul prins în mîini pe o laviță de tisă, lucrată numai în înflorituri.

— Asta știu că nu mă îmbie la somn că-i tare, nu glumă ! rise domnul. Spune, Vlade, te ascult !

— Măria-ta, i-am găsit pe toți taman asupra unui sfat. Carol Robert vrea să fugă mîine pe unde o putea, numai să fugă !

— M-așteptam la asta, răspunse Basarab.

— Dezideriu tocmai voia să-i spună ceva, precît am priceput eu, de mare însemnătate, cînd două ve-

verite, alungîndu-se prin copaci, au rupt niște crengi chiar în fața văgăunii unde se adăpostea regele. Au ieșit cu toții și am fost nevoiți să fugim !

— E destul ce-ai aflat ! Du-te și dă poruncă strașnică în numele meu chiar în această noapte să se întărească străjile la prăpastie și toți să fie cu ochii în patru. N-ar fi rău, Vlade, să pot sta de vorbă cu maiestatea Carol Robert între patru ochi și să-l pofdesc în birlogul meu, spre a mă scoate o dată de barbă, că nu mai am răbdare !

Vlad rîse, sărută mîna domnului țării și grăi :

— Am înțeles, măria-ta, și voi face totul precum ai poruncit !

Cea de-a patra zi de luptă se sfîrși o dată cu începutul serii. Acum însă, parcă printr-o înțelegere tăcută, oștenii din amîndouă taberele luptau cu mai puțină strășnicie. Erau toți obosiți peste măsură. Dar o dată cu venirea amurgului, înainte de a cădea seara de-a binelea, în tabăra română începu o mare forfotă. Vlad Mărăcine, cu Răduțu și Măciucă nu mai aveau astîmpăr și umblau de colo-colo ca niște zănateci pe creștele prăpăstioase, scrutînd întunericul ce începuse să cuprindă trecătoarea.

— Ce i-ai spus lui vodă, Vlade ? îl întrebă a nu știu cîta oară Răduțu.

— Of, te ții de mine ca scaiul de oaie ! Doar n-ei fi vrut să-i spun că frate-miu de lapte s-a speriat de

două sărmăne veverițe, ai ? De-ar fi fost un jder măcar, mai du-te vino, dar așa, măi Răduțule, prea te-ai făcut de ris. Știu eu ce i-am spus. Tu fii cu ochii la treabă... și nu te mai speria de umbre !

Nici nu știură cînd ajunseră în fața domnului, care ca și ei privea în prăpastie, dindărătul unei stînci înalte. Deodată, Vlad Mărăcine tresări și strigă mai tare decît ar fi vrut :

— Măria-ta, mă înșală văzul cumva ? Acela care încearcă să se pituleze pe după stînci, cătînd ieșire la liman și privește cu fereală în toate părțile, nu-i chiar vrășmașul nostru de moarte, regele Carol Robert ?

Vodă Basarab își aruncă privirea-i vulturească într-acolo și grăi molcom :

— Aș jura, Vlade, că-i chiar el, dacă nu mi s-ar părea mai tînăr și mai tras la trup.

— Măria-ta, rîse Vlad. A întinerit și s-a tras la trup de foame. Puțin e să nu mănînce ca lumea patru zile încheiate ? Da' nu-mi scapă, orice-ar fi !

Basarab vodă îi puse mîna pe umăr și-i grăi cu blindețe :

— Să nu uiți o clipă, Vlade, că este ceea ce este ! Și să-l aduci nevătămat și cu multă bunăcuviință dinaintea domniei-mele, așa după cum ne-a fost vorba azi-noapte în cort !

Vlad Mărăcine îi trase pe Răduțu și pe uriașul Măciucă spre adîncitura unde-l zărise pe regele Carol Robert, care încerca să se cațere spre o ieșire. Dar

cînd acesta se aștepta mai puțin și credea că, în sfîrșit, a ajuns la limanul dorit, se trezi ca din senin în spate cu doi flăcăi vînjoși ce-l cuprinseseră în brațe ca-n niște menghine.

— Adastă o clipă, maiestate, nu te grăbi așa ! Să stai puțin de vorbă cu baciul nostru, că de cînd te așteaptă să-l scoți de barbă din bîrlogul lui ! îi grăi batjocoritor Vlad Mărăcine. Hai, opintește-te puțin ! Sus, maiestate, sus ! Dar, cînd îl întoarseră pe rege cu fața către ei, strigară cuprinși de uimire :

— Dar ăsta nu-i Carol Robert, ăsta e Dezideriu, fiul lui Dionisie, cel ce așteaptă colaci calzi la bănia de la Severin !

Dezideriu tăcu, privind împrejur și gîndindu-se cum să facă pentru a pierde cît mai multă vreme, spre a-i da pas regelui să fugă. Vlad Mărăcine adăugă, abia stăpînindu-și mînia groaznică ce începuse să-l cuprindă :

— De cînd ai ajuns rege al Ungariei, Dezideriule, măria-ta ? Că pînă mai ieri mîncai împreună cu tat-to, vînzătorul, pîinea albă și dulce a acestei țări blagoslovite !

Dezideriu continuă să tacă. Atunci Măciucă strigă :

— Bănișorule Vlad, el o fi șoarece acum, dar domnia-ta nu ești pisică. Nu-i vreme să ne jucăm cu el. E limpede că s-a îmbrăcat în straiile regelui, ca să ne înșele, spre a-i înlesni fuga acestuia, îmbrăcat și el cine știe cum. Deci cată a isprăvi degrabă cu acest

vînzător de neam și a porni de istov după regele cel adevărat, care nu putea ajunge prea departe !

— Bine-ai grăit, neică Măciucă ! și Vlad, cuprîndu-și spada cu amîndouă mîinile, se ridică cumplit la vedere, în toată înălțimea sa, lăsînd-o asupra lui Dezideriu, care pică, fără a avea timp să-și dea seama de ce se petrece cu el.

— Așa să piară toți vînzătorii de țară ! grăi Vlad Mărăcine cu scîrbă. Și acum... după regele cel adevărat ! Aduceți cai și să coborîm coasta în grabă. E noapte acum și are să ne fie mai greu să-i dibuim. Ochii-n patru și urechile ciulite iepurește. Ei n-au putut pleca decît călare. Să facem liniște de mormînt, ca să prindem orice zvon.

Cît ai bate din palme, pe poteci numai de ei știute, cei trei oșteni, buni tovarăși de luptă, se aflară într-o poieniță, de unde se făceau trei drumuri : două la vale și unul spre munte.

— La vale n-au luat-o, că nu erau nebuni să coboare în inima țării noastre ; au luat-o spre Ardeal... ! Hai pe-aci, la un noroc. În cele din urmă tot om da de ei, că altminteri nu se poate ! spuse Vlad Mărăcine.

— Greu și primejdios, pe întunericul ăsta ! răspunse Măciucă. Nici ei nu pot face mare lucru pe o beznă ca asta ! Luna a apus și nu se vede la doi pași !

— Nu mai e mult și se crapă de ziuă, adăugă Rădutu.

— Măciucă are dreptate, grăi din nou Vlad. Cred că regele și ai lui s-au aciuat pe undeva, așteptînd, ca și noi, revărsatul zorilor. Dar cum or porni, nu se poate să nu-i dibuim !

Deodată cucurigul prelung și îndepărtat, dar puternic, al unui cocoș spintecă liniștea ce stăpînea firea.

— Dar ăsta-i cocoș de casă, fraților, rise Vlad, căci cei sălbateci au altfel de cîntec ! Ce-o fi cătînd prin aceste coclauri neumblate ?

— A fugit și el sărmanul de urgia cotropitorilor și s-a rătăcit zise Măciucă.

— Semn că dimineața-i pe aproape... ! Iată că soarele a început să străpungă cerul cu sulite de foc... ! Să ne pregătim !

Nici n-apucară să meargă mai mult de vreo două sute de pași, că Măciucă, strunindu-și brusc calul, îi opri și pe-ai celorlalți.

— Stați și-ascultați ! După tropotul copitelor trebuie să fie de trei ori mai mulți decît noi !

Vlad Mărăcine și Răduțu își încordară auzul și își puseră mîna dreaptă pîlnie la ureche.

— Sînt mai mulți, într-adevăr !

— Așa-i ? făcu Măciucă bucuros. Slavă Domnului, că am cu cine-mi încerca puterile pe lumină și la drum deschis !

— Nu pot fi alții decît ei : regele Carol Robert cu ai lui ! cugetă cu glas tare Vlad. Dar vorba e : cum să facem ? Să dăm pinteni cailor, să-i ajungem și să-ncepem lupta, sau să le ieșim înaintea pe altă cale ?

— Eu zic că e mai bine să ne luăm după ei, acum, spuse Măciucă. Dacă mergem ocoliș, ne obosim și noi și caii ; și-apoi pierdem și vremea. Așa îi urmărim ușor pînă-ncep să urce, la o cotitură sărim asupra-le... și apoi ce mai încoace-ncolo, văzînd și făcînd !

După două șerpuituri, drumul începu să urce. Și înainte de a porni pe cărarea ce se afla în fața lor, regele și oștenii unguri stăteau în cumpănă de gînd : s-o ia pe aci sau să se-napoieze, căutînd altă cale, mai jos.

Dar n-avură prea multă vreme de gîndire, că trei călăreți români se năpustiră cu strigăte înfiorătoare de luptă asupra lor.

Însoțitorii lui Carol Robert erau în număr de doisprezece. Și aceștia, îndată ce văzură primejdia ce se-ndreaptă asupra regelui, îl traseră pe acesta la mijloc, iar ei se strînseră în juru-i ca un adevărat zid de apărare.

— Dar vreau să lupt și eu ! protestă regele.

— De ce să-ți primejduiești viața zadarnic, maiestate ? îi răspunse Danciul. De-ar fi mai mulți, așa zice, dar sînt numai trei !

— Văd un bărbat și doi copii lîngă el !

— Așa se pare din depărtare, sire, dar sînt doi bărbați și un uriaș, îl lămuri magistrul Martin. Acesta-i vestitul Măciucă, cel mai tare oștean al lui Basarab vodă !

— Și ceilalți ?

— Cine-i poate ști ? Ajutoarele lui pesemne !

Lupta cu fugarii începu foarte ciudat. Cei doisprezece oșteni din garda regelui erau strînși roată în jurul acestuia, cu spadele trase, și așteptau.

Oștenii români începură să le dea tîrcoale, căutînd parcă un loc mai potrivit, pe unde să-i atace ! Iar regele Carol Robert stătea la mijloc și se-ntorcea cu ochii ațintiți ca fermecat la uriașul care-l privea cu adîncă mirare.

Măciucă era cu mîinile goale.

Deodată, acesta se năpusti asupra cetei ungurești, puse mîna pe un oștean care-i veni în față. Pentru o clipă roata de luptători se rupse, dar se strînse din nou și mai dirză. Măciucă se trase înapoi și cînd se repezi a doua oară, o dată cu el veniră și cei doi tovarăși ai săi, dar se loviră de apărătorii regelui ca de un zid de piatră, de neclintit.

Uriașul izbuti să-l mai răpească și să-l mai azvîrle pe unul, cu gînd să ajungă la Carol Robert.

Vlad și Răduțu începură lupta de harță, cu aceleași gînduri.

Dar iată că tînărul Ladislav, fiul lui Danciul din ceata ungurească, se desprinsese din roată, fugind cu o

suliță-n mînă la cîțiva pași. Îl avea în ochi pe Măciucă. Vlad își dădu seama de marea primejdie pentru bunul său prieten și se năpusti cu spada ridicată asupra lui Ladislav.

Dar înainte de a-l ajunge, acesta îl țintise pe Măciucă și aruncînd sulița cu dibăcie i-o înfipse în umărul stîng, mai sus decît ar fi voit și socotise.

Sulița tremură de cîteva ori în trupul uriașului, ca bătută de vînt și acesta, răsucindu-și trupul, se prăbuși la pămînt cu fața-n jos.

Vlad și Răduțu săriră îndată într-ajutorul tovarășului lor, care, ducîndu-și miinile la spate, căuta să-și smulgă sulița din umăr.

— Stai liniștit ! îi strigă Vlad. Nu te mișca și lasă-ne pe noi !

— Ajutați-mă să mă ridic, gemu Măciucă. Vedeti să nu fugă...

— Da' ducă-se dracului, că doar n-o să te lăsăm să mori în mijlocul drumului, ca să ne ținem după ei ! spuse mînios Vlad. Și iarăși îți spun : stai liniștit, că rana ce o ai nu-i de glumă. Așteaptă să-mi trag cămașa, ca să te leg cum îți scot sulița, că altminteri pierzi prea mult sînge !

— Las' că-l pun eu la loc la Curtea de Argeș din poloboacele lui Basarab vodă ! zîmbi Măciucă.

— Eh, oftă Vlad, dacă-ți mai arde de glumă, e semn că rana nu-i prea grea.

— Hai, hai, gemu uriașul, că doar n-am să mor dintr-o zgîrietură. Nu ăsta-i necazul, ci că ne-au scăpat din gheare ! Dar a doua oară nu se mai întâmplă asta !

— Așa cred și eu, încuviință Vlad Mărăcine. Nu cred să mai îndrăznească vreodată să mai calce Țara Românească !

Cit de frumoasă li se părea tuturor dimineața aceea de 13 noiembrie 1330, după istovitoarea luptă din ajun !

Se nimerise o zi caldă și luminată din belșug de soarele peste măsură de darnic, o zi prietenoasă, așa cum sînt zilele toamnelor românești. Oastea lui Basarab vodă făcuse popas înainte de a porni spre cetatea de scaun, Curtea de Argeș. Ca prin farmec se iviră berbecuții în frigări mari deasupra focurilor și burdușelele cu vin verde chihlimbăriu de deal. Luminișul găsit lîngă trei izvoare reci abia putea cuprinde atîta sodom de oșteni. Iar unul dintre ei, pesemne cu gîndurile în pribegie peste rîpi și văi, la vreo codană ce-l aștepta cu nerăbdare, își meșterise dintr-o creangă de alun un fluieraș și acum încerca să-i țină hangul altui tovarăș de plăcută și dulce suferință, care cînta de mama focului :

*„Am umblat pădurile,
După ochi ca murele“,*

după care se gîndi că parcă tot mai potrivit este să cînte :

*„Auzi, mîndro, ori n-auzi,
Ori n-ai gură să răspunzi ?
Auzi ! ?“*

Dar iată că în locul mîndrelor, la care-i mîna dorul pe flăcăii cîntăreți, auziră pe Basarab vodă, care prinse a zîmbi cu mare plăcere și grăi către boierii ce-l înconjurau :

— Dragi-mi sînt feciorașii mei care de-abia au sfîrșit lupta și găsesc putere să se gîndească la mîndrele lor și să cînte de dor. Cu asemenea tărie de virtute, neamul nostru în veci nu piere.

Bine că s-a sfîrșit lupta, că mie, boieri dumnea-voastră, îmi singeră sufletul și amarnic mă mîhnesc cînd sînt nevoit să port războaie. Nu din fală și trufie le-am purtat, ci ca să-i alung pe cotropitorii pămîntului nostru sfînt și ca să-i cuprind laolaltă pe toți cei ce sînt de același neam și grăiesc aceeași limbă, sau ca să le vin în ajutor celor năpăstuiți de cei mai tari decît ei. Știu mai bine ca oricare altul că războiul aduce după sine moarte, pagubă, restriște. Ce-a căutat Napolitanul în țara noastră a găsit cu vîrf și îndesat ! Și cred că i-a pierit pentru totdeauna pofta de a mai da ochi cu românii și de-a mai cotropi pămîntul românesc.

CAPITOLUL I

*Aflăm cum voievodul Nicolae-Alexandru Basarab și banul Vlad Mărăcine fac o preumblare prin Țara Ol-
tului, spre a împărți dreptate la fața locului, și cum o
ceată de tătari încalcă pământul românesc, încercînd
să răpească niște oaspeți străini.*

Cincisprezece ani încrustaseră bătrînii pe răbojul
vremii după bătălia de la Posada, ani puțini pentru
trecutul omenirii, dar mulți pentru viața vitezei Țări
Românești, care de-abia își ridicase cu mîndrie
fruntea printre celelalte țări vecine. Asemenea iz-
bindă, cîștigată în asemenea împrejurări, nu se mai
pomenise, și învinșii înșisi povesteau cîstit în cro-
nicile lor cele împlinite, așa precum fuseseră în-
tr-adevăr, ca să rămînă spre amintire și adîncă în-
vățătură acelor ce poartă războaiele din deșartă tru-
fie peste capul și voința noroadelor dornice de liniște
și bună înțelegere. Anul 1345, mai virtos ca ceilalți,
venise cu mare belșug de bucate și roade ale pămîn-
tului, cît să rămînă întru indestulare tuturor în țară
și să se trimită și în țările doritoare de a avea bunătăți
românești la ele acasă. Țara Românească trăia tot sub
înțeleapta domnie a lui Basarab vodă, care veghea la
Curtea de Argeș ca un adevărat și bun părinte asupra
fiilor săi preaiubiți. Numai la bănia din Oltenia se
făcuse o schimbare. Bătrînul ban Radu Mărăcine, cel

mai mare boier din țară, și cel dintîi în rang după Basarab vodă, el însuși stăpînind ca un domnitor ținuturile Olteniei, se stinsese din viață mai mult din pricina rănilor căpătate în atîtea și atîtea lupte decît a anilor de viață.

Iar în locul lui, Basarab vodă îl hotărîse ban pe tînărul Vlad Mărăcine, bărbat la treizeci și cinci de ani, pe care-l cunoștea, îl prețuia foarte și-l iubea ca pe copilul său.

— Numai că trebuie ajutat cu amîndouă miinile ! îi grăise domnul într-o bună zi fiului său Nicolae-Alexandru vodă. Așa precum mă ajuți măria-ta pe mine la trebile domniei, dragul și înțeleptul meu fiu !

— Poruncește, măria-ta și preaiubite tată, și voi aduce totul la îndeplinire deîndată !

— Trebile băniei oltene nu-s prea ușoare. N-ar fi rău să te repezi pentru cîtva timp la Craiova și apoi să pornești împreună cu banul Vlad Mărăcine prin Oltenia. Din această preumblare numai bine ar ieși atît pentru țară, cît și pentru oameni.

În cerdacul larg și înalt, cu stilpi de lemn încrustați cu înflorituri alese ale culei din Craiova, în care locuia banul Vlad Mărăcine, în seara aceea de toamnă tîrzie, dar frumoasă, stăteau la o masă, cu două bardace de vin vechi, oltenesc, rubiniu și cu aromă amăruie de pelin, doi bărbați cam de aceeași vîrstă :

stăpînul casei și măria-sa Nicolae-Alexandru vodă, viitorul stăpînitor al Țării Românești.

— Iubite vere și cinstite bane Mărăcine, grăi rar voievodul, ca să-ți spun drept, n-aș fi crezut să găsesc buna rînduială pe care am aflat-o în Oltenia. Ești vrednic de toată lauda ! Și am să i-o spun aceasta și măriei-sale Basarab vodă, din îndemnul căruia am purces aci, ca să te ajut cumva de va fi nevoie.

— Măria-ta, răspunse, fără a se îngîmfa de laudă banul, am făcut și eu mai departe ce am văzut și ce am învățat de la răposatul meu părinte, banul Radu.

— Și chiar mai mult ! adăose Nicolae-Alexandru vodă.

— Acum, în drumul de întoarcere al măriei-tale la Curtea de Argeș, vei avea prilejul să vezi și unele sate de la munte. Eu am să te însoțesc, mărite stăpîne, dacă încuviințezi, pînă la cetatea de scaun.

— Prea mare oboseala, bane !

— Nu, doamnă, căci, să-ți spun cîstit, mi-e tare dor de măria-sa Basarab vodă. Și îmi mai potolesc aleanul după taică-meu, Dumnezeu să-l ierte !

— De mult mă bate gîndul, bane, să te întreb, și iartă-mă, rogu-te, dacă întrebarea mea îți cade poate cam nepotrivită : de ce ai tot stat singur pînă la vîrsta asta ? Socot că sînt multe fete care năzuiesc să-ți fie cîstite jupînese !

Banul Vlad Mărăcine stete oleacă pe gînduri și apoi răspunse zîmbind :

— Nu mi-a venit ziua, luminate stăpîne ! Şi-apoi nici nu m-a tras inima şi nici n-am avut răgaz pentru aşa ceva.

Aci voievodul rîse şi glumi :

— Iată că eu mă aflu acum pe pragul înşurătoarei de-a doua şi domnia-ta nici nu te gîndeşti la cea dintîi !

— M-au ţinut în frîu multe, măria-ta. Cînd mi-a fost lumea mai dragă a căzut război ; apoi s-a săvîrşit din viaţă bătrînul meu ; după el, la scurtă vreme, am îngropat-o pe biată maică-mea !

— Ai dreptate, dar cred că de aci înainte vei avea zile liniştite. Să ştii că şi Basarab vodă gîndeşte cam la fel despre domnia-ta. Ei, noroc, şi să fie într-un ceas bun, aşa precum tare bun este vinul acesta oltenesc !

Şi măria-sa Nicolae-Alexandru dădu bardaca peste cap, ştergîndu-şi apoi mustăţile cu multă plăcere.

— Aşadar, vorbi el mai departe, mîine te am bun tovarăş de drum şi călăuză spre Curtea de Argeş, bane !

— Ca să vezi şi cîteva sate de munte, luminate stăpîne.

Din depărtare se vedeau culmile semeţe ale munţilor Cozia, pe care-i tăia Oltul, însemnîndu-şi cu mîndrie matca în drumul său biruitor spre apa Dunării.

Călărașii domnești și ai băniei poposiră în satul Po-dețu, sat de vad peste Olt de pe cuprinsul boierului Statomir.

Nicolae-Alexandru vodă și banul Vlad Mărăcine hotărîseră popas aci înainte de trecerea Oltului, cînd, deodată, dinspre sat, se auzi un zumzet crescînd de glasuri omenеști, de-ai fi zis din depărtare că au pornit în băjenie uriașe sute de roiuri de albine.

Și cu adevărată uimire voievodul și banul văzură înaintînd prin praful drumului o ceată de vreo treizeci de oameni, strigînd cu glas mare, iar un țăran bătrîn din fruntea lor ținînd deasupra capului un șomoiog de paie ce ardeau vîlvătaie.

— Dar ce poate să fie, bane, cu ceata aceasta de țărani, cum eu n-am mai văzut pînă acum ?

— Măria-ta, să dea Dumnezeu nici să-ți mai iasă în cale cu asemenea obiceiuri ale pămîntului. Iată, și-au aprins paie în cap, cum se spune prin partea locului, ca să fie văzuți de departe. Semn că sînt tare năpăstuiți, că răbdarea le-a ajuns la margini și cutitul la os. Înseamnă aceasta că cer dreptate de la domnie.

— Să se apropie dar și să-și spună păsul !

— Veniți, oameni buni ! grăi banul. Măria-sa Nicolae-Alexandru vodă binevoiești a vă asculta cu toată grija !

Bătrînul, care își aprinsese paie în cap, căzu în genunchi dinaintea calului domnesc ; dar Nicolae-

Alexandru sări repede din şa şi, aplecându-se spre jăluitor, îl luă de braţ, spunându-i :

— Ridică-te, unchiule, şi spune-ne care ți-e necazul !

Bătrînul îşi îndreptă faţa arsă de soare către voievod şi grăi cu ochii umeziţi de lacrimi :

— Luminăţia voastră, s-a aflat şi la noi că aţi fost prin satele noastre spre a şti cum trăim. Şi aflînd că veţi face vad peste Olt la noi, iaca am îndrăznit să vă ieşim în cale, că nu mai putem de sila boierului Statomir !

— Spune lămurit care e povestea ?

— Măria-voastră, iaca, scurt, ne pune la muncă mai mult decît trebuie şi ne ia din bucate mai mult decît se cuvine a-i da.

Aci glasurile oamenilor care îl însoţeau pe bătrîn se ridicară cu tărie :

— Aşa e, măria-ta, cu drept grăieşte !

— Unde se află acum acest boier Statomir ? întrebă vodă.

— La casele lui, măria-ta, unde vă aşteaptă cu masa întinsă !

— Nu, zău ! făcu Nicolae-Alexandru vodă. De-i aşa, apoi va aştepta mult şi bine. Dar de ce nu v-aţi dus la bănie să vă plîngeţi ? Iată, aci, în dreapta mea, se află măria-sa banul Vlad Mărăcine, care nu cunoaşte alte căi decît pe acelea ale dreptăţii şi vitejiei. Plînsu-v-aţi lui vreodată şi nu v-a ascultat ?

— Ba, doamne !

— De ce ?

— Umblă vorba, măria-ta, că boierul Statomir ar fi unchiul măriei-sale banului și am socotit că vom cere dreptate de-a surda, în pustiu.

— Rău ați socotit, moșule ! grăi banul supărat. Eu nu cunosc altă rudă decît dreptatea adevărată. Și pînă acum nimeni n-a avut a se plînge de judecățile mele !

— Apăi că nici noi nu ne plîngem, măria-ta !

— Să ni se aducă boierul Statomir aci, spuse banul Mărăcine cu strășnicie în glas, de tresăriră ca șfi-chiuți de bici cei treizeci de oameni.

Un călăraș bănesc descălecă îndată și-i dădu calul unuia dintre țărani care porni alături de alți doi călărași ai domniei spre casa boierului Statomir. Și, fără prea multă zăbavă, boierul sosi în fața judecății din mijlocul drumului.

— Să trăiești, măria-ta ! grăi el către Nicolae-Alexandru vodă.

— Și măria-sa, banul Mărăcine nu ? îi întoarse vorba voievodul.

— Apăi lui îi dau numai bună ziua, măria-ta, că mi-e, cum s-ar spune, nepot !

— Aha ! Îl vei cunoaște astăzi pe acest nepot ca banul Mărăcine al Olteniei, cel dintîi boier al Țării Românești după Basarab vodă : domn și stăpîn în ținuturile oltenesti.

Boierul Statomir rămase uluit și nu mai slozni un cuvînt. Își plecă numai capul și așa rămase, simțînd că s-a petrecut ceva împotriva lui. Nicolae-Alexandru vodă îi făcu semn din ochi banului Mărăcine să înceapă judecata. Și banul grăi cu aceeași tărie, cu care poruncise să se aducă pîrîtul de față :

— Iacă, boier Statomire, oamenii din satul domniei-tale și-au aprins paie în cap dinaintea domniei că nu mai pot trăi de cum îi jăcuiești. Ce ai a ne răs-punde la această pîră ?

— Minciuni, măria-ta, minciuni !

— De vom fi dovediți cu minciună, ridică glas bă-trînul jăluitor, să fim spînzurați pînă la unul tustrei-zece de români, iar de nu... și se opri cu teamă parcă, să nu vorbească mai mult decît trebuie.

— Treizeci sînt și nu spun adevărul ? N-aș crede ! rosti banul cu scîrbă. Te-ai bizuit, după cum s-a și văzut mai adineauri, că-ți sînt nepot, precum ai spus. Dar te vei încredința că eu nu cunosc altă rudenie decît dreptatea, boier Statomire ! Ai mai mult decît îți trebuie și vrei tot mai mult de la niște nevoiași, care tot ei ți-au agonisit avutul ce-l stăpînești astăzi, ei cu munca lor. Măria-ta, se întoarce banul către Nicolae-Alexandru vodă, binevoiește a face carte de domnie cu iscălitura și pecetea mării-tale precum ca să se dea înapoi oamenilor deîndată tot ce li s-a luat cu japca și că de li se va mai lua un bob de grîu mai mult din ce are drept boierul să ia, se va pedepsi

fapta acestuia, după cum se cuvine ; surghiun sau opreliște în temniță.

Ceata domnească, însoțită de oștenii băniei, străbătea acum codrii munților Coztei, în care hălăduiau vietăți ce le făceau faima în lumea vânătorilor, căci mai rar să se găsească în lumea întreagă păduri în care să se afle laolaltă : capre negre, urși castanii, riși fioroși cu ciucuri la urechi și cocoși sălbatici de munte. Nicolae-Alexandru vodă, avînd lîngă sine pe cei trei buni tovarăși de călătorie, banul Vlad Mărăcine, Răduțu și Măciucă, tocmai treceau printr-un luminiș ținînd caii de căpestre, mîrgînd agale, scrutînd cu privirea caprele negre ce zburau din piatră în piatră, de pe o stîncă pe alta, întocmai unor păsări uriașe, fără de aripi. Cînd, deodată, un ghem de blană castanie se rostogoli la picioarele lor. Voievodul se opri și cînd se aplecă să vadă mai bine ce-i, un pușor de urs se-ntinse pe spate scîncînd ușor, întocmai unui cățeluș. Nicolae-Alexandru vodă întinse mîna să-l mîngîie și atunci se auzi un răget înfiorător : din doșul unei tise bătrîne se năpusti asupra îndrăznețului vîntor o namilă de ursoaică în două picioare și cu ochii scăpărînd de minie.

Voievodul abia avu timp să-și îndrepte trupul ca să-i țină piept ursoaicei, dar să-și tragă junghiul din teacă nu mai apucă. Oștenii se opriră uluiți de neașteptata întîmplare, neștiind ce să facă. Nu era

de pierdut o clipă măcar ; iar cei de față încremeniseră de spaimă. Și-atunci se auzi deodată un răcnet asemenea celui al ursoaicei, care se opri zăpăcită o clipită, întorcîndu-și capul mătăhălos dincotro venea neașteptatul glas. Atîta, căci în clipita următoare se întinse horcăind pe spate, ducîndu-și laba stîngă la inimă. Cînd Alexandru vodă își îndreptă privirile uimite din ameteala ce-l cuprinsese îl zări ca prin ceață pe banul Vlad Mărăcine, ștergîndu-și junghiul de blana ursoaicei și vîrîndu-l liniștit în teacă. Voievodul îi întinse amîndouă mîinile și-l trase la piept, sărutîndu-l cu dragoste și recunoștință :

— Frate Vlade, strînge-mă în brațe cu toată puterea că tot îmi va fi mai bine decît dacă m-ar fi strîns ursoaica !

Și începu să rîdă fericit că scăpase cu bine din primejdia de moarte prin care trecuse năpristan.

Cetele de oșteni și slujitori se îndreptau acum de sîrg spre Curtea de Argeș. Ei lăsară Rucărul în urma lor, trecură de Albești și nu se opriră nici la Cîmpulung, unde cei mai mulți aveau așezarea, numai ca să ajungă mai degrabă la cetatea de scaun, spre a se înfățișa măriei-sale Basarab vodă, care adăsta cu multă nerăbdare. Dar pe cînd caii mergeau în trap ușor la vale, cam la jumătate de drum între Cîmpulung și Curtea de Argeș, dintr-o pădure de fag apropiată se auziră strigăte înfricoșate într-o limbă neînțeleasă,

dar care păreau de ajutor. Nicolae-Alexandru vodă ridică dreapta și ceata călărașilor se opri pe dată.

— Ian ascultați, feții mei, și deslușiți-mi ce poate fi ? !

— Nu mai încape îndoială că cineva cere ajutor, măria-ta ! Și cată să-l dăm cât mai grabnic ! spuse banul Mărăcine.

Dar iată că strigătele încetară brusc și, în liniștea ce se lăsase, de se auzea filfiitul pasării în văzduh, un nechezăt puternic de armăsar îi făcu pe toți să tresară.

— Măciucă, strigă banul Mărăcine, și tu, Răduțule, și cine mai vrea dintre voi, după mine ! Ceva ciudat se petrece aici și nu pot pleca mai departe pînă nu voi știi ce este. Hai, copii, sîntem români doar și nu putem sta cu mîna în sîn cînd ni se cere ajutor.

Și banul își îndreptă privirea către Nicolae-Alexandru vodă, cerîndu-i din ochi încuviințare.

— Grăbește-te pe cît poți, bane ! Iar de va fi nevoie cumva și de noi, nu pregeta să ne chemi !

Cei trei buni prieteni săriră de pe cai și cu spada în mînă porniră printre copaci. Și alți vreo zece voînici îi urmară îndată la cîțiva pași depărtare. Nici rîsul din codrii românești n-ar fi călcat mai ușor ca ei ; aproape că nu se auzeau oamenii unul pe altul. Deodată, la gura unei peșteri, văzură o ceată de tătari tîrînd o fată și patru bărbați ce păreau străini de țară după straie, căznindu-se să-i ducă în întunecimea

peșterii. Cei prinși se zbăteau și gemeau înăbușit, dar nu mai puteau striga după ajutor, căci tilharii le astupaseră gura. Și cum pășeau fără a se face simțiți, se aruncară deodată oltenii noștri pe tătari. În câteva clipite îi doborîră la pămînt și-i legară împreună fe-deleș doi cîte doi, coate-n coate, de nu puteau să se mai miște măcar, necum să-ncerce a fugi. Banul Mărăcine sări și o ridică pe fată, în timp ce soții săi vă-zură de cei patru străini.

Cînd fata îi zări pe tilhari legați la cîțiva pași de ea și pe banul Mărăcine că-i întinde mîna cu atîta bunătate se prăbuși la pieptul lui, hohotind de plîns ; iar cei patru bărbați nu mai știau cum să le mul-țumească binefăcătorilor lor. Banul își dete seama ce limbă vorbesc străinii, se îmbujoră de plăcere, iar gîndul îi fugi cu recunoștință la părintele Antonius de la biserica Sîn Nicoară din Curtea de Argeș, care-l învățase cu răbdare să vorbească în acest frumos grai. Fericit că se poate înțelege cu aceia pe care-i scăpase din mîna tătarilor, Mărăcine o întrebă pe fată în dul-cea limbă a Franciei :

— Ce s-a întîmplat, preacinstită domniță ?

Fata își ridică uimită căpșorul spre el și atunci abia văzu banul că are în față pe una din cele mai fru-moase fete pe care le întîlnise în viață : părul bălai, revărsat pe umeri, ochii de un albastru închis, cum e cîteodată cerul de primăvară cînd se lasă seara, fața albă și îmbujorată, mijlocul subțire de să-l cuprinzi

în două miini numai. Lacrimile, ce pînă atunci curseră şiroaie pe obrajii fetei, se zvîntară ca prin farmec. Era atît de uimită că auzea în ţara această îndepărtată pe cineva vorbind limba patriei sale, încît nu-i venea a crede. I se părea că visează sfîrşitul frumos şi plin de farmec al unui vis îngrozitor pînă atunci. Bărbatul din faţa ei o făcuse să-şi piardă cum-pătul, pe ea care stătuse de atîtea ori în faţa capetelor încoronate şi a prinţilor. Binefăcătorul ei era în puterea tinereţii, cam la treizeci şi cinci de ani, cîţi împlinise banul Mărăcine. Îi plăcea părul lui negru ce-l ieşea în neorînduială de sub căciuliţa de samur cu pană verde ; o atrăgeau ochii lui negri, ageri, pătrunzători şi totuşi plini de o nesfîrşită blîndeţe, aşa cum nu mai văzuse la alt bărbat încă. Se uita cu drag la barba lui neagră, tăiată scurt, şi la mustăţile frumos răsucite, ce parcă-i arătau şi mai puternic frumuseţea nasului drept, fără cusur, al oşteanului, ce se vedea că nu-i om de rînd atît după înfăţişare şi îmbrăcăminte, cît şi după ascultarea ce i-o arătau ceilalţi. De înălţime potrivită, tras la trup, părea că-i stăpîneşte totuşi cu puterea lui pe toţi ceilalţi, care erau cu mult mai înalţi şi mai voinici decît el.

„Doamne, de n-ar fi însurat ! gîndi fata, într-o doară. Şi îndată îşi continuă alt gînd : Ce proastă sînt ! Chiar de n-ar fi, cum s-ar putea oare să-l păs-trez pentru mine numai după această ciudată întîm-plate“. Toate acestea durară atîta timp cît îi trebuia

fulgerului să spintece bolta cerului cu săgeata frîntă a luminii sale. Fata era amețită de toate. Știa ce se petrecuse cu ea, dar acum nu mai știa ce se petrece. Omul ce-o privea stăruitor o întrebase ceva și aștepta nedumerit ; iar ea nu-i dăduse încă răspuns. Și într-un târziu, făcînd o sforțare îngăimă :

— Am fost răpiți de acești sălbatici, seniore, desigur ca să fim răscumpărați în schimbul multor pungi cu aur. Dar, mai întîi, lăsați-mă să vă mulțumesc din suflet pentru ajutorul dat ! Nu știu cum am să vă pot fi recunoscătoare !

— O, domniță, nu mi-am făcut decît datoria. Și că v-am cunoscut este pentru mine cea mai mare răsplată a faptei mele. Îngăduiți-mi să vă spun cine sînt : banul Vlad Mărăcine de la Craiova și dumnealor, tovarășii mei de oaste !

— Iar eu sînt, seniore, Maria de Valois din Franța, de la Paris. Călătoresc împreună cu fratele meu Charles de Valois, cu abatele Honoré, confesorul nostru, și doi prieteni de credință ai tatălui meu, care au primit să ne însoțească, spre a ne feri de primejdii. Dar, după cum vedeți... făcu ea surîzînd.

Cei patru bărbați străini se înclinară cu respect în fața banului, care spuse din nou :

— Mă iertați că sînt nevoit să vă întreb : cu ce prilej treceți prin țara noastră ?

— Vă răspund tot eu, seniore, spuse Maria. „Toane de copii neascultători“, veți spune cînd veți afla. Am

însoțit la Brașov pe o soră a părintelui nostru, care a rămas acolo, la un alt frate. Ne plac călătoriile mai mult ca orice pe lume. Caleașca noastră era bună și încăpătoare, iar drumul acesta ni se părea cum nu se poate mai ademenitor. La Brașov, cit am stat la unchiul nostru, serile, după-masă, rămâneam pînă tîrziu, povestind. Și într-una din aceste seri a venit vorba despre țara dumneavoastră, seniore, despre aceste frumoase și bogate ținuturi românești. Și am auzit povestindu-se întîmplări ca din basme. Ni s-a vorbit în cuvinte frumoase și alese despre stăpînitorul țării Basarab și despre faimoasa luptă care s-a dat acum cincisprezece ani la Posada. Și-atunci, în mintea noastră tînă, înfierbîntată de povestirea acestei lupte vestite, s-a aprins dorința aprigă de a vedea locul bătăliei... și mai ales pe Basarab, voievodul țării, care s-a arătat un mare și neîntrecut ostaș.

Cei patru însoțitori încuviințară din cap, înclinîndu-se din nou cu respect și zîbind. Banul Mărăcine răspunse surîzînd :

— Atunci să ne grăbim, domniță, căci ne așteaptă chiar fiul domnului Basarab, măria-sa Nicolae-Alexandru vodă. Pînă la Cetatea de Argeș veți avea vreme să-mi povestiți tot ce ați mai întîmpinat.

Și, schimbîndu-și glasul, banul Mărăcine strigă cu asprime, uitîndu-se crunt la tătari :

— Iar pe tătarii aceștia legați-i acum cîte unul, puneți-i pe caii lor și privegheați-i pînă la cetate ! Avem de vorbit cu ei pe-ndelete.

CAPITOLUL II

Aflăm cum fulgerător se înfiripă o mare și mistuitoare dragoste, ce va întâmpina greutăți și al cărei sfârșit nu poate fi bănuț încă.

Într-adevăr, îndată ce sosiră la Curtea de Argeș, după ce oștenii se înfățișară lui Basarab vodă, cel dintâi lucru făcut de acesta fu să-i cerceteze îndeaproape pe tătarii prinși cu tâlhăria în pădure. Aducându-i legați și sub puternică pază înaintea sa, Basarab vodă le grăi :

— Dacă țineți la viața voastră, spuneți-mi de ce ați pătruns în țară, cîți ca voi au mai făcut aceasta și pe unde se află acum ?

Tătarii își plecară capetele, fără să rostească un cuvînt. Voievodul vorbi mai departe liniștit :

— Pentru încălcarea hotarelor și răpirea făptuită vi se cade moartea. Dar vă puteți scăpa viața, dacă-mi spuneți ce v-am cerut, pînă nu va fi prea tîrziu !

Nici de astă dată nu se auzi nici o vorbă. Atunci Basarab ridică dreapta și rosti apăsător :

— Călăul să-și facă datoria !

Oștenii de pază îi împinseră pe tătari spre ieșire, cînd aceștia strigară cu toți deodată :

— Vorbim, măria-ta !

La fel de liniștit ca și pînă acum, Basarab grăi :

— Să spună maimarele vostru !

— Luminăția ta, începui cel mai bătrîn dintre tătari, este drept că au intrat în Țara Românească dintr-ai noștri acum puțini în iscoadă ; dar, la hotare, stau strînse oști care vor să intre deodată prin mai multe părți, după obicei, ca să jefuiască !

— Aha, făcu vodă, mușcîndu-și mustața. Să cătăm deci a le întîmpina și a le da învățătura cuvenită, așa cum am mai dat-o cîndva și altora, care s-au cumîntit apoi. Și dincotro li-e pornitul ?

— Dinspre gurile Dunării, doamne !

— Să-i ducă la păstrare sub strașnică pază, hotărî Basarab asupra prinșilor.

Îndată după scoaterea tătarilor din sală, vodă vorbi oștenilor săi de nădejde :

— Iubiții și bunii mei prieteni de oaste, învățătura mea de la viață și simțul meu îmi spun că nu poate fi prea mare pricină de îngrijorare. Le vom ieși totuși tătarilor înainte pe drumuri care să meargă spre Mare. Deci grijiți să se dea sfară-n țară, ca oamenii să fie pregătiți de luptă. Căci mai bine să se îngrijeze și nimica să nu se întîmple, decît să fie primejdie fără de pregătire.

Pentru întîia oară în viața lui, banul Mărăcine aștepta cu mare și abia stăpînită nerăbdare să se sfîrșească sfatul cu vodă. Mergea acum pe ulițele cetății așa de repede, încît parcă fugea. Voia să ajungă

cît mai curînd la biserica papistaşă Sîn Nicoară, unde slujea fostul său învăţător întru limba frîncească, părintele Antonius. Dar de data aceasta nu atîta pentru faţa sfinţiei sale, cît pentru oaspeţii pe care-i adăpos-tise în acea seară călduţă şi senină de noiembrie cuviosul abate. Sosit în faţa porţii grele de stejar, ţintuită în fier pe de margini, banul stătu cîteva clipite, ca să-şi astîmpere bătăile prea repezi ale inimii, îşi umezi buzele uscate şi bătu uşurel cu ciocanul ce atîrna nepăsător la graba şi neliniştea sa. Părintele Ambrozius, chelarul bisericii, îl recunoscă şi-l pofti cu adîncă plecăciune înăuntru. Cînd banul deschise uşa încăperii în care ştia că-l găseşte pe părintele Antonius, acesta se afla la masă cu cei cinci oaspeţi.

— Bucuroşi de alţi oaspeţi, părinte Antonius ? îl întrebă banul în româneşte.

— Te aşteptam toţi cu multă nerăbdare, răspunse Antonius tot în limba ţării ; dar, mai mult decît toţi, preaiubita noastră fiică sufletească Maria de Valois.

Fata, auzindu-şi numele, bănui ce s-a spus şi se îmbujoră toată ; dar şi în obrajii banului se suiră flăcări. Şi Maria îndrăzni :

— Pînă cînd voi avea prilejul să învăţ această frumoasă limbă românească, vă rog să vorbiţi aşa, ca să pot pricepe şi eu ce spuneţi.

— Iertare, domniţă, rosti de astă dată în limba frîncească banul, e vina mea că am început vorba în româneşte.

— Bane, continuă Antonius, fii bun, rogu-te, și așază-te în capul mesei, care, după cum vezi, își are scaunul gol și te așteaptă. Banul Mărăcine se așază mulțumit și îmbrățișă cu o repede privire întreaga încăpere luminată de sfeșnice mari de argint și lumânări de ceară. Apoi își opri ochii asupra fetei care-i plecă pe ai ei clipind des, fără să știe ce să spună. Dar îi veni într-ajutor abatele Antonius, umplindu-i o cupă cu vin rubiniu și grăind :

— Bane, cinstește-ne vinul, carele nu știu dacă-l întrece pe al domniei-tale, dar cred că este la fel de bun și — făcu el cu adânci înțelesuri — îmbietor la vorbă !

Mărăcine prinse cupa de argint, o ridică înspre Maria de Valois și spuse cu glas cald, învăluitor :

— În sănătatea domniței Maria și a tovarășilor săi de călătorie !

La un semn al părintelui, tuspătru bărbații se ridicară și veniră să ciocnească cu banul. Iar acesta, la rîndul său, se îndreptă cu pocalul în mînă spre fată. Dar Maria își lăsă cupa pe masă și, ridicîndu-se în picioare, ieși întru întîmpinarea banului, care, cu pocalul întins, se găsea în mare încurcătură, căci nu știa ce să facă.

— De ce-ai lăsat cupa, domniță Maria ? Oare să înțeleg că nu dorești să ciocnești cu mine ?

Pe obrazul fetei înfloriră două gropițe într-un suris plin de farmec :

— Nu, bane ! Și luîndu-i cupa din mînă și-o duse la buze, sorbind și apoi o întinse din nou lui Mărăcine, care, cuprins de o neașteptată fericire, o dădu repede peste cap dintr-o dată, în risetele binevoitoare ale celor de la masă.

— Adînc grăitoare fapta Mariei ! țină să-și spună părerea abatele. Asemenea ritualuri se îndeplinesc numai în anumite împrejurări binecuvîntate.

De data aceasta însă, Mărăcine îi dădu răspunsul grabnic :

— Dar și această împrejurare este blagoslovită, cinstite părinte Antonius.

— Întocmai aceleași vorbe voiam să le spun și eu ! adăugă zîmbind Maria.

Dar abatele băgase de seamă că banul Mărăcine este frămîntat de neliniște.

— Bane, simt că nu ești la largul dumitale, cum se spune. Ce s-a întîmplat ?

— Părinte, s-ar putea ca mîine dis-de-dimineată să plec din Curtea de Argeș.

Un murmur de tristețe și dezamăgire se auzi în încăperea liniștită și ochii Mariei se umeziră de mîhnire. Banul spuse mai departe :

— Și am a-ți face, cinstite părinte, o mare și călduroasă rugămintă : cît voi lipsi eu, te rog din suflet să le fii cinstită gazdă acestor aleși și preaiubiți oaspeți, să nu ducă lipsă de nimic și, la a mea întoarcere, voi face toate cele de cuviință.

— Se va îndeplini totul după voia dumitale, bane, răspunse Antonius.

— Și-acum, grăi banul, vă rog îngăduiți-mi să stau de vorbă între patru ochi cu domnița Maria ! Și întinse mîna, prinzînd-o pe a fetei care și pornise spre el cu blîndețe, toată numai un zîmbet, ca și cum l-ar fi cunoscut și îndrăgit de ani de zile.

(va urma)

Lei 1,50

EDITURA TINERETULUI

